

Tartalomszolgáltatás a DTT-portálon

A közel három évig tartó Digitalizált Törvényhozási Tudástár (DTT) projekt kétmillió oldal digitalizálásáról és adatbázisba rendezéséről szolt. A feldolgozott dokumentumokat a DigiTool nevű digitális gyűjteménykezelőbe töltöttünk fel, majd felhasználói felületnek egy tartalomkezelő rendszert (DTT-portál: <http://dt.ogyk.hu/>) készítettünk, amely a digitális tartalmakhoz készült háttérdocumentumokat kezeli.

Tartalmak

A DTT-projekt egyik legfontosabb célkitűzése azoknak a dokumentumoknak a digitalizálása volt, amelyek a könyvtár fő gyűjtőkörét alkotják. Cél volt továbbá, hogy a digitalizált művek mind a törvényhozás, az oktatás, mind pedig az egyéni érdeklődés során lehetőséget biztosítsanak kutatásra, anyaggyűjtésre. Nem titkolt feladat volt tehát, hogy olyan műveket digitalizáljunk, amelyek a jogtudomány, politikatudomány, valamint az Országgyűlés történetének kiemelkedő alkotásai.

Könyvek

A jogi és államtudományi szakirodalomban a jogi nyelv és jogászai gondolkodásmód folytonosságát leginkább a két világháború közötti jogi irodalom, jogi érvelés és fogalomhasználat fejezi ki, ezért az e korszakba tartozó művek digitalizálása volt a legindokoltabb a projekt során. A két világháború közötti jogtudósok munkássága, többek között Kuncz Ödön, Grosschmid Béni (Zsögöd Benő), Concha Győző, Magyary Zoltán, Ereky István, Moór Gyula, Tomcsányi Mór vagy Irk Albert művei jogterületükön szellemi alapjai a magyar jogászai kultúrának és érvelésnek. Ezeknek a műveknek széles körű beemelése a nyilvánosan hozzáférhető tudástárba, valódi, közismeretet fejlesztő értékmérés. Természetesen, 1945 után is születtek maradandó értékű jogi és államtudományi monográfiák, különösen a polgári jog, büntetőjog köréből – ezek közül néhányat digitalizált is az Országgyűlési Könyvtár.

A kiválasztott politikai és történelmi témájú könyvek mindazonáltal döntően 1850 után és 1945 előtt kerültek kiadásra. A művek általában a reformkortól a második világháború végéig terjedő időszak egy-egy szeletével foglalkoznak, s mind megtalálhatók a könyvtár állományában (pl.: Horváth Mi-

hály: Huszonöt év Magyarország történelméből, Kautz Gyula: A politikai tudomány kézikönyve, Jászi Oszkár: A nemzeti államok kialakulása és a nemzetiségi kérdés, Szekfű Gyula: Három nemzedék). A fenti alapelveknek megfelelő, s az említett időhatáron belül megjelent dokumentumok túlnyomó többsége bekerült tehát a válogatásba.

Az 1945 utáni magyar parlamentarizmus eseményei egy-egy mértékadó feldolgozás által lettek bemutatva (pl.: Izsák Lajos: *Parlamenti pártok és programjaik Magyarországon*, Körösi András: *A magyar politikai rendszer*).

A dokumentumok tartalma mellett jelentősége van a szerző személyének is: az adott kor politikai életében jelentős szerepet játszó személyiségek politikatörténeti vonatkozású művei az átlagosnál nagyobb arányban kerültek be a kiválasztott dokumentumok közé (Apponyi Albert, Bethlen István, Böllő József, Jászi Oszkár, Szekfű Gyula, Teleki Pál).

Az országgyűlési szakirodalom-gyűjtemény a parlamentarizmussal, az országgyűlés történetével, szervezetével, működésével foglalkozó könyveket tartalmazza. A művek kiválasztásának a következő szempontjai voltak: a kiválasztott művek magyar nyelvűek, döntően 1850 és 1945 között kerültek kiadásra, s mind megtalálhatók az Országgyűlési Könyvtár állományában (pl. Szatmári Mór: *Húsz esztendő parlamenti viharai*, Sándorfy Kamill: *Törvényalkotásunk hőskora: az 1825–1848. évi reformkorszak törvényeinek története*). A kis számban kiválasztott, 1945 után kiadott könyv általában jelentősége miatt került fel a listára (Püski Levente: *A magyar felsőház története*, Jean Bérenger, Kecskeméti Károly: *Országgyűlés és parlamenti élet Magyarországon. 1608–1918*).

Jogforrások

A Digitalizált Törvényhozási Tudástárban megtalálható dokumentumok fontos részét alkotják az ún. jogforrások. Az országosan megjelenő hivatalos közlönyök közül jelen projektben a *Tanácsok Közlönye* lett digitalizálva, de maga a portál átfogó tájékoztatást nyújt a *magyarországi országos hivatalos orgánumok* teljességéről 1848-tól egészen napjainkig. (Ezek digitalizálása sajnos már nem valósulhatott meg.)

A projekt keretein belül 7 minisztérium ágazati közlönye került feldolgozásra: a *Belügyi Közlöny* (több különböző címváltozatban), a *Külügyi Közlöny*, a *Hivatalos Közlöny*, a *Honvédségi Közlöny*, az *Igazságügyi Közlöny*, a *Földművelési Értesítő*, illetve a *Közgazdasági Értesítő* mind a 19. század végétől sok esetben 1990-ig. Valamennyi lapról *részletes ismertető is olvasható a DTT-portál tartalomszolgáltató felületén*, ahonnan egy kattintással tovább lehet lépni magukhoz a digitalizált közlöny-számokhoz is.

Magyarországon a szokásjog korábban kitüntetett szerepet játszott, ez indokolta a bíróságok elvi megállapításait tartalmazó *döntvénytárak* digitalizálását és önálló gyűjteménybe szervezését (pl. *Grill-féle döntvénytár*, *Magyar döntvénytár a magyar kir. Curia*, (kir. ítélőtáblák), *nemkülönben más legfelsőbb fokú ítélőhatóságok elvi jelentőségű határozatai*, *Magánjogi döntvénytár*).

Folyóiratok

A Digitalizált Törvényhozási Tudástár keretében címváltozatokkal és melléklapokkal együtt 73 neves jogtudományi és politikatudományi folyóirat digitalizálása történt meg (pl. *Jogtudományi Közlöny*, *Jogállam*, *Állam és Jogtudomány*, *Magyar Közigazgatás*, *Magyar Jogi Szemle*, *Társadalomtudomány*, *Hitel*). A folyóiratok nagy része 19-20. századi fontos szakfolyóirat, több évtizedes folyamatos megjelenéssel. A folyóiratokban megjelenő cikkeket is feldolgozták, így azok szerző, cím és tárgyszó alapján is kereshetők. Összességében mintegy 90 000 cikket tartalmazó 20 000 füzet-szám digitalizálása valósult meg. A projekt keretében kiválasztott folyóiratoknak az Országgyűlési Könyvtár állományában megtalálható számai digitalizáltak, így előfordul, hogy egy-egy folyóiratból bizonyos évek, vagy füzet-számok még hiányoznak. Terveink szerint folyamatos lesz a hiányok pótlása és digitalizálása is.

A DTT fontos plusz szolgáltatása a *folyóiratok analitikus feldolgozása*. A neves jog- és társadalomtudományi folyóiratok cikkei az analitikus feltárásnak köszönhetően a magyar jogi adatbázisunkban már rendelkezésre álltak, bár időszaktól függően a feldolgozás eltérő mélységében. Jelen projekt keretében tettük teljessé adatbázisunkban a cikkek tartalmi feltárását, lehetővé téve ez által a tárgyszavas keresést is a gyűjteménykezelőben.

A gyűjteménykezelő

A könyvtár már a projekt indulása előtt is rendelkezett egy olyan gyűjteménykezelő rendszerrel, amely alkalmas a digitális gyűjtemények létrehozására, archiválására, keresésére, menedzselésére és megjelenítésére (DigiTool). A digitális gyűjteménykezelőben tematikus csoportokba (ún. gyűjteményekbe) rendezve jelenítjük meg a dokumentumokat, amire a művek sokfélesége és nagy száma miatt volt szükség. A gyűjteménybe soroláshoz szükséges információt az integrált könyvtári rendszer adatbázisában helyeztük el. A két rendszer közötti kapcsolatot az azonos rekordazonosítók biztosítják. A rendszerek közötti metaadatcsere (ún. szinkronizáció) segítségével gazdagítottuk a digitális gyűjteménykezelő dokumentumait az integrált könyvtári rendszerben található bibliográfiai leíró adatokkal, és ennek révén tudtuk a digitális dokumentumok gyűjteménybe sorolását is automatizálni.

A könyvek gyűjteményen belül jogi, politikai és történelmi, valamint az országgyűléssel kapcsolatos művek kaptak helyet, de mivel mindezek az algyűjtemények önmagukban is nagyon sok művet tartalmaztak, még további bontásra volt szükség. Így lettek jogágak szerint, illetve a politikán belül tematikusan elrendezve a művek (pl. a politikai és történelmi témájú könyvek további bontásban: közjogi kérdések, kormánypolitika, közelet, pártok, képviselőválasztások, politikusok, politikaelmélet, politikai mozgalmak, nemzetpolitikai kérdések). Ez a tematikus felosztás megkönnyíti a böngészést. (Lehetőség van, természetesen, a megadott paraméterek szerinti keresésre is.)

A digitális objektumok olvasásakor sokat segít a megjelenítő ablak bal oldalán elhelyezkedő *navigációs panel*, amelyben könnyedén eljuthatunk a könyv kívánt részéhez.

Hozzáférési lehetőségek

A digitalizált dokumentumok 40%-a a hatályos jogszabályok alapján szerzői jogilag védett. Emiatt csak zárt hálózaton keresztül, képernyőn olvashatók azok a főként könyvek és folyóiratcikkek, amelyek szerzője vagy egyéb közreműködője 70 éven belül hunyt el. A folyóiratok füzetszámainál egységesen a megjelenéstől számított plusz 110 évben állapítottuk meg a védeltséget. Ez azt jelenti, hogy 2013. január 1-jétől az 1902-ben és előtte megjelent folyóiratok füzetszámai férhetők hozzá szabadon. Ezt a döntésünket azért kellett meghoznunk, hogy a digitális gyűjteménykezelőben automatizálhassuk a feldolgozást, s az esetleges szerzői jogi problémákat a minimálisra szorítsuk. A szerzői jogi kérdésekről hosszabb önálló írás olvasható ebben a lapszámban.

Portál – a hozzáadott érték

A DTT-portálba szervezése az eljárásban vállalt feladat volt, amely nem kevés munkát jelentett a tervezés és a megvalósítás során.

A gyűjteménykezelőbe feltöltött dokumentumok egy digitális könyvtárat alkotnak. Mindez azonban nem volt elég ahhoz, hogy valóban tudástárról beszélhessünk; ezért szükséges volt hozzáadott értéként plusz tartalmak megjelenítése is. Mindaz, amit digitalizáltunk, annyi értékes információt foglalt magában, hogy érdemes volt ezeket a hozzáadott tartalmakat egy külön tartalomkezelő rendszerben megjeleníteni. Így készültek életrajzok a legnevesebb szerzőkről, akik több művel is képviseltetik magukat a DTT-ben, (pl.: *Angyal Pál*, *Csemegei Károly*, *Magyary Zoltán*, *Wlassics Gyula*). A feldolgozott folyóiratokról ismertetőik születtek, melyek számot adnak a digitalizálásra kerülő periodikák megjelenési adatairól, információval szolgálnak a szerkesztőkkel és szerzőkkel kapcsolatban, érdekességekről számolnak be a folyóirat történetét illetően. Ismertetőik készültek az ágazati közlönyökről is: ezekből megtudható, mik jelentek meg a Földművelési, vagy a Közgazdasági Értesítőben, esetleg a Honvédségi vagy a Külügyi Közlönyben. Már megjelent könyvismertetőket is kerestünk a digitalizált könyvekhez, akár korabeli, akár az utókor által megírt recenziókat, amelyek közelebb hozzák hozzánk mind a szerzőt, mind pedig a kort, amelyben a mű íródott. Tanulmányok születtek Magyarország jogforrásairól, bírósági rendszeréről, döntvényjogáról is; ezek mindegyike elérhető a DTT-portálon.

Korábbi digitalizálási projektek eredményei a DTT-portálon

Az Országgyűlési Könyvtárban régóta folyik digitalizálás, ennek eredménye, hogy az országgyűlési naplók és irományok 1861-től 1990-ig, az országgyűlési almanachok 1886-tól 1949-ig, a házszabályok 1848-tól 1990-ig, s az állami költségvetések 1868-tól 1949-ig szabadon hozzáférhetők elektronikusan. Hozzáférhető a Magyarországi Rendeletek Tára is, ez az 1867–1945 között megjelent utólagosan szerkesztett gyűjtemény. Mindezek azonban külön adatbázisba szervezve kereshetők és linkkapcsolattal érhetők el a portál felületéről így tudtuk integrálni a már korábban elkészült tartalmainkat az új portálba. Hosszú távon, egy közös keresőfelület kialakítása a célunk, amely lehetővé teszi, hogy különböző adatbázisok tartalmai egyetlen felületen keresztül jussanak el a publikumhoz.

Összegzés

A DTT-portál tehát egy tartalomkezelő és egy gyűjteménykezelő összekapcsolásából álló rendszer, amely egyrészt tartalmazza a digitalizált, metaadatokkal ellátott tartalmakat tematikus gyűjteményekbe szervezve, másrészt ehhez kapcsolódóan a digitalizált tartalmakról készült ismertetőket, harmadrészt pedig a már régebben feldolgozott, adatbázisba szervezett országgyűlési dokumentumokat, linkkapcsolattal hozzáfűzve az új portálhoz. Csak remélni tudjuk, hogy ez a nagy munkával elvégzett feladat, amely számunkra sok értékes tapasztalatot adott, minden esetleges és már ismert hibája ellenére is a felfedezés öröme és sok segítséget nyújt az érdeklődő nagyközönség számára.

Külön köszönet illeti *Tóth Tamást* a cikk megírásában nyújtott segítségért.

Beérkezett: 2013. V. 20-án.

	Kardos Helga az Országgyűlési Könyvtár Nyilvános szolgáltatások osztályának szakreferense. E-mail: kardos.helga@ogyk.hu
--	---